

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 163/2025**

De wetsbepalingen die voor bepaalde gevangenen een individueel bijzonder veiligheidsregime invoeren van camerabewaking in de cel en beperking of uitsluiting van het recht op bezoek, zijn onder bepaalde voorwaarden grondwettig, maar het Beroepsorgaan moet, in geval van beroep tegen de beslissing waarbij een dergelijk regime wordt opgelegd, die beslissing kunnen hervormen

Een wet van 15 mei 2024 voert een specifiek individueel bijzonder veiligheidsregime (IBVR) in voor gevangenen die verdacht worden van of veroordeeld zijn voor bepaalde drugsmisdrijven of bendemisdrijven. In het kader van dat regime kunnen twee specifieke maatregelen worden genomen: (1) de permanente observatie door middel van een camera en (2) de uitsluiting of de beperking van het recht op bezoek. De Liga voor Mensenrechten vordert de vernietiging van die wetsbepalingen.

Het Hof oordeelt dat het niet redelijk verantwoord is dat de Beroepscommissie van de Centrale Raad bij een vernietiging van een beslissing van de directeur-generaal van de penitentiaire administratie tot het opleggen of hernieuwen van het specifieke IBVR haar eigen beslissing niet in de plaats kan stellen. Het Hof vernietigt bijgevolg de bepaling van de wet van 15 mei 2024 die de bevoegdheden van de Beroepscommissie beperkt.

Daarnaast oordeelt het Hof dat de bestreden bepalingen op een bepaalde manier moeten worden geïnterpreteerd. Ten eerste volgt uit het feit dat de maatregel van het cameratoezicht slechts kan worden opgelegd « mits eerbiediging van de menselijke waardigheid van de gedetineerde » dat de gedetineerde niet mag worden gefilmd wanneer hij zich wast of zijn behoefte doet. Ten tweede moet de directeur-generaal in zijn beslissing de concrete omstandigheden vermelden waaruit blijkt dat de gedetineerde een reëel en ernstig risico vormt voor de veiligheid binnen of buiten de gevangenis vanwege zijn banden met de georganiseerde misdaad. Onder voorbehoud van die twee interpretaties, verworpt het Hof het beroep voor het overige.

1. Context van de zaak

Verscheidene bepalingen van een wet van 15 mei 2024 voeren een specifiek individueel bijzonder veiligheidsregime in voor bepaalde gedetineerden (hierna : het specifieke IBVR).¹ Het regime kan worden toegepast op gedetineerden die verdacht worden van of veroordeeld zijn voor, als leider van een bende, een inbreuk op de drugwet of het misdrijf van bendevorming. De gedetineerde kan onder het specifieke IBVR worden geplaatst indien uit concrete omstandigheden blijkt dat hij een reëel en ernstig risico vormt voor de veiligheid binnen of buiten de gevangenis vanwege zijn banden met de georganiseerde misdaad.

¹ De artikelen 105, 106 en 107 van de wet van 15 mei 2024 « houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen II ».

Bovenop de maatregelen die ook binnen het al voorheen bestaande en algemeen IBVR konden worden genomen, kunnen twee nieuwe maatregelen worden genomen : (1) de permanente observatie door middel van een camera, mits eerbiediging van de menselijke waardigheid van de gedetineerde en mits regelmatige controle van de eventuele gevolgen van de maatregel op de mentale gezondheid en (2) de uitsluiting van het recht op bezoek en/of van het recht op ongestoord bezoek van alle of sommige bezoekers. De wet voert daarnaast ook een *ad hoc* procedure in voor de beslissing tot plaatsing in een specifiek IBVR.

De Liga voor Mensenrechten vordert de vernietiging van die wetsbepalingen.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De verenigbaarheid van het specifieke IBVR en de twee nieuwe maatregelen met het recht op bescherming van het privéleven (B.5-B.16)

Volgens het Hof vormen de permanente observatie door middel van een camera en de uitsluiting of de beperking van het recht op bezoek ernstige inmengingen in het recht op eerbiediging van het privéleven van de gedetineerde. Een dergelijke inmenging is slechts toegestaan, voor zover zij wordt geregeld door een voldoende precieze wettelijke bepaling, zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte in een democratische samenleving en zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling.

Het Hof is van oordeel dat de onder punt 1 vermelde voorwaarden met betrekking tot de feiten waarvoor de gedetineerde moet zijn veroordeeld of waarvan hij verdacht moet worden en met betrekking tot de concrete omstandigheden, voldoende precies zijn. Wel volgt uit het feit dat de maatregel van het cameratoezicht slechts kan worden opgelegd « mits eerbiediging van de menselijke waardigheid van de gedetineerde » dat de gedetineerde niet onder camerabewaking mag staan wanneer hij zich wast of zijn behoefte doet. Onder voorbehoud van die interpretatie, is het specifieke IBVR voorzien bij een voldoende precieze wettelijke bepaling.

De bestreden bepalingen beogen de bescherming van de veiligheid en beantwoorden dus aan een dwingende maatschappelijke behoefte in een democratische samenleving.

Wat de evenredigheid betreft, wijst het Hof erop dat de maatregel van het cameratoezicht en de uitsluiting of de beperking van het recht op bezoek het risico verkleinen dat de gedetineerde contacten onderhoudt met het criminele milieu, zodat de wetgever ze als pertinent en noodzakelijk kon beschouwen. Daarnaast gelden er strikte voorwaarden. Ten eerste kan het specifieke IBVR enkel worden opgelegd of hernieuwd na advies van de federale procureur of de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en moet er een psycho-medisch advies zijn met betrekking tot de verenigbaarheid van de maatregelen met de gezondheidstoestand van de gedetineerde. Specifiek wat het cameratoezicht betreft, moet er bovendien een regelmatige controle plaatsvinden. Voorts kunnen de maatregelen slechts worden opgelegd voor de daartoe strikt noodzakelijke tijd, met een maximum van twee maanden. Ook moet de gedetineerde vooraf worden gehoord en moet de directeur-generaal van de penitentiaire administratie of zijn gemachtigde zijn beslissing motiveren. Ten slotte is tegen de beslissing van de directeur-generaal beroep mogelijk bij de Beroepscommissie van de Centrale Raad en is tegen de beslissing van de Beroepscommissie cassatieberoep mogelijk bij de Raad van State.

Voor het overige komt het de directeur-generaal toe om, onder controle van de Beroepscommissie en de Raad van State, erover te waken dat bij de toepassing van het specifieke IBVR de wettelijke voorwaarden en waarborgen strikt worden nageleefd en dat de grondrechten van de gedetineerde, zoals het recht op eerbiediging van het privéleven, worden gerespecteerd.

Het Hof verwerpt bijgevolg de kritiek van de verzoekende partij, onder voorbehoud van de hiervoor vermelde interpretaties met betrekking tot de maatregel van het cameratoezicht.

2.2. Het opleggen van meerdere veiligheidsmaatregelen (B.23-B.30)

Het loutere feit dat, zoals blijkt uit punt 1, meerdere maatregelen kunnen worden opgelegd, is volgens het Hof op zich niet in strijd met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, dat bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan folteringen, noch aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen. Het komt evenwel toe aan de directeur-generaal om, onder controle van de Beroepscommissie en de Raad van State, erover te waken dat hij bij het opleggen van meerdere veiligheidsmaatregelen artikel 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens eerbiedigt.

De kritiek van de verzoekende partij is bijgevolg niet gegrond.

2.3. De motivering van de beslissing tot het opleggen van het specifieke IBVR (B.32-B.35)

De verzoekende partij voert aan dat de motiveringsplicht van de beslissing tot het opleggen van het specifieke IBVR onduidelijk is.

Uit het feit dat, zoals is vermeld in punt 1, het specifieke IBVR slechts kan worden opgelegd indien uit concrete omstandigheden blijkt dat de gedetineerde een reëel en ernstig risico vormt voor de veiligheid binnen of buiten de gevangenis vanwege zijn banden met de georganiseerde misdaad, volgt volgens het Hof dat de directeur-generaal in zijn beslissing die omstandigheden moet uiteenzetten. Onder voorbehoud van die interpretatie, is de kritiek van de verzoekende partij niet gegrond.

2.4. De bevoegdheden van de Beroepscommissie (B.36-B.42)

De verzoekende partij bekritiseert het feit dat de Beroepscommissie bij een vernietiging van een beslissing tot het opleggen of hernieuwen van het specifieke IBVR de directeur-generaal enkel kan opdragen om een nieuwe beslissing te nemen, terwijl zij in het kader van het bestaande IBVR haar eigen beslissing in de plaats kan stellen.

Het Hof wijst erop dat de Beroepscommissie een administratief rechtscollege is dat goed vertrouwd is met de penitentiaire context. Volgens het Hof is er dan ook geen redelijke verantwoording waarom de Beroepscommissie, wanneer zij een beroep gegrond verklaart, niet in staat zou zijn om een adequate inschatting te maken van een bepaalde veiligheidssituatie en haar beslissing, indien zij dat nodig acht, in de plaats te stellen.

Bovendien vormt de mogelijkheid voor de Beroepscommissie om haar uitspraak in de plaats te stellen een bijkomende waarborg voor de gedetineerde. Volgens het Hof is die waarborg nog belangrijker voor gedetineerden die zijn geplaatst onder het specifieke IBVR, aangezien de maatregelen die binnen dat regime kunnen worden genomen, zoals het cameratoezicht en de uitsluiting of beperking van het bezoek, een nog zwaardere impact hebben op de gedetineerde dan de maatregelen die in het kader van het bestaande IBVR kunnen worden genomen.

De kritiek van de verzoekende partij is bijgevolg gegrond.

3. Besluit

Het Hof vernietigt de bepaling van de wet van 15 mei 2024 die de bevoegdheden van de Beroepscommissie beperkt. Voor het overige verwerpt het Hof het beroep, onder voorbehoud van de interpretaties vermeld in punt 2.1 en punt 2.3.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel “media” van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Frank Meersschant](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21 | [Thomas Leys](#) | 02/500.12.60

Volg het Hof via [LinkedIn](#)